

CROESUS EN SOLON

door D. LANGEDIJK

TWEE EPISODEN UIT HET LEVEN VAN Croesus, koning van Lydië, zijn weergegeven op de schilderij van Frans Francken. Welk een schrille tegenstelling!

Op den voorgrond staat hij daar, in zijn prachtig paleis te Sardes, zijn hoofdstad, te midden van zijn fabelachtige schatten. Zijn houding is die van een heerscher, van een machthebber. En dat is hij ook. Hij regeert over een grooten Staat in Klein-Azië en zijn rijkdom is, als die uit een sprookje, befaamd over de toenmaals bekende wereld.

Zie nu eens naar den achtergrond. Daar is een hooge houtmijt opgestapeld. De vlammen laaien omhoog en de rookwolken stijgen ten hemel. Op dien brandstapel staat dezelfde Croesus, een spot en aanfluiting van de omstanders, onder wie vooraan de overwinnaar, Cyrus, koning der Perzen.

Is het niet, of we het beeld zien van zooveel in de geschiedenis, van zooveel ook uit het heden? Moeten we niet denken aan wat de H. Schrift ons leert over de wisselvalligheid van den rijkdom, over de onbestendigheid van de macht? Onwillekeurig komen ons in de gedachten de enkele woorden, waarmee de groote dichter Bilderdijk de grootheid dezer wereld teekende: „Opgaan, blinken en verzinken.”

Het is een oud verhaal, van den rijken Croesus en den wijzen Solon, dat Herodotus, de Grieksche geschiedschrijver, ons vertelt.

Solon, de wijze van Athene, was naar Klein-Azië gereisd en bezocht ook het hof van koning Croesus. Deze was zeer verheugd, den man te ontmoeten, die als wetgever in Griekenland grooten naam had gemaakt. En hij wilde wel eens weten, wat het oordeel was van dezen wijze over hem, over zijn macht en zijn rijkdom. Daarom toonde hij hem al zijn schatten, zijn goud en zijn edelgesteenten. Solon moest onder den indruk komen van de heerlijkheid des konings. Dan, als hij hem alles heeft laten zien, vraagt Croesus aan Solon: „Zeg mij, gastvriend van Athene, van wiens wijsheid ik zoo veel heb gehoord: wie van allen, die gij gezien hebt, zou wel de gelukkigste mensch zijn?”

De bedoeling is duidelijk. Natuurlijk zal Solon als antwoord moeten geven: Gij, o koning! Maar dat antwoord komt niet. Geheel tegen de verwachting van den koning zegt de wijze: „Tellus van Athene, want deze had een behoorlijk bestaan, zag zijn zonen gelukkig opgroeien en had een heerlijk uiteinde, daar hij stierf op het veld van eer bij de verdediging van zijn vaderland.”

Maar, na Tellus, zou hij, Croesus, toch wel genoemd worden, denkt de koning.

En nu vraagt hij: „Wie is, na Tellus, de gelukkigste, dien ge kent?” Doch weer wordt Croesus teleurgesteld, want Solon antwoordt: „O, Koning, Cleobis en Biton zijn dan de gelukkigste stervelingen. Zij hebben hun moeder geëerd, zij hebben, om haar genoegen te doen, haar in een wagen vijf en veertig stadiën voortgetrokken naar een feest, dat zij moest bijwonen. En toen deze den goden bad om haar zonen het beste te geven, wat zij konden verkrijgen, sliepen deze jonge mannen in het heiligdom in, om niet weer te ontwaken.”

„Maar,” spreekt de vorst, „ziet ge dan niet mijn macht? Hebt ge geen oog voor mijn schatten? Acht ge dit alles dan zoo gering?”

„Zeker, o koning,” zegt Solon, „ik zie dat alles wel. Maar ik weet, dat dit alles vergankelijk is. Eens kan de

tijd komen, dat ge dit alles mist en daarom kan ik niet zeggen, dat ge gelukkig zijt, voordat ge het einde van uw leven bereikt hebt.”

„Ga heen,” antwoordt de koning ontstemd, en hij keert zich van den wijze af.

Jaren verlieden er. In Croesus' leven kwam het verdriet. Zijn zoon werd op de jacht door een ongelukkig speerworp gedood.

En in het Oosten ontstond een nieuwe macht. Cyrus, de Pers, rukte met zijn leger naar Babylon op en nam de stad, die door Belsazar verdedigd werd, in. Nu ging hij naar het Westen en werd Lydië bedreigd. Weldra lag hij voor de hoofdstad Sardes, en noch de macht van Croesus, noch zijn rijkdommen konden hem redden. Niet lang duurde het, of de overwinnende Perzen drongen de stad binnen. Het paleis met al zijn schatten werd geplunderd, en hij zelf stond als gevangene voor Cyrus. Niets restte hem meer van zijn heerlijkheid en uit den mond van den overwinnaar moest hij zijn vonnis hooren: Levend verbranden.

Nog enkele uren en hij zou smadelijk ondergaan. Wat zal er in het hart van Croesus zijn omgegaan! Wat hadden hem nu al zijn goud en zilver, waarop hij zijn vertrouwen gesteld had, gebaat? Waar was nu zijn geluk gebleven? De wijze Griek had toch gelijk gehad: Niemand kon zeggen gelukkig te zijn, voor hij ging sterven.

En terwijl de vlammen om Croesus loeiden, gaf hij uiting aan deze erkenning, door het luide uit te roepen: „o Solon, Solon, Solon!”

Verrast keken de omstanders op. Ook Cyrus vroeg zich af, wat deze woorden beteekenden. Hij trad dichterbij en richtte de vraag tot zijn slachtoffer, tot wien hij had geroepen.

„Eens,” zei Croesus, „heeft de wijze Solon mij gewezen op de vergankelijkheid van den rijkdom. Maar ik wilde niet gelooven, dat mijn goud, mijn macht en heerlijkheid niet blijvend zouden zijn. Nu echter is de waarheid van Solons woorden voor mij duidelijk!”

Deze woorden troffen Cyrus. Want ook hij had steeds zijn vertrouwen gesteld op zijn macht, op zijn overwinningen. Zouden deze blijvend zijn? Of zou ook voor hem de tijd aanbreken, waarop het geluk hem den rug zou toekeeren? En zou deze wreede daad, die hij nu bedreef, dan niet door vergelding worden gestraft?

„Bluscht dien brandstapel!” beval hij zijn soldaten, „en gij, Croesus, daal af. Voortaan zult ge aan mijn tafel aanzitten, ge zult onder mijn vrienden en raadsheeren worden opgenomen.”

We keeren nog eenmaal tot onze schilderij terug. De schilder plaatste op den voorgrond twee figuren: de zelfgenoegzame, rijke Croesus en de wijze, eenvoudig gekleede Solon. De laatste valt ons het meeste op. Is het toevallig, dat de schilder hem afbeeldde met een gelaat, dat ons doet denken aan een Christusfiguur? In dat geval spreekt deze schilderij tot ons nog andere taal, dan die van den heiden Solon. Dan moeten we onwillekeurig denken aan de woorden, die onze Heiland eens gesproken heeft: „Vergadert u geen schatten op de aarde, waar ze de mot en de roest verderft en waar de dieven doorgraven en stelen; maar vergadert u schatten in den hemel, waar ze noch mot noch roest verderft en waar de dieven niet doorgraven en stelen.” Dan is ook het woord van Solon niet juist. Want dan kan ieder zich tijdens zijn leven reeds gelukkig noemen, die den grootsten schat heeft gevonden: het geloof in onzen Heere Jezus Christus.

Naar een schilderij van Frans Francken II, geschilderd in 1633, hangende in het Louvre